

Waardig

*axios*¹

door J van de Lagemaat

1. Inleiding

Het bijvoeglijk naamwoord *axios* heeft de betekenis ‘van gelijke waarde.’ Zowel waar het een prijs uitdrukt, als van gewicht. Denk maar aan een weegschaal; een balans. Twee voorwerpen zijn van gelijk gewicht (dus van een gelijke gewichtswaarde), als de balans in evenwicht is. Geen van beide kanten slaat door.

De eerste keer dat we het woord in de Griekse vertaling van het Oude Testament tegenkomen is in Genesis 23:9. Nu beschouwen we deze Septuaginta niet als geïnspireerd. Dat is alleen de originele Hebreeuwse tekst. Maar aan de Septuaginta werd zowel door de Heere als door Zijn discipelen wel gezag toegekend. Bovendien kan de Septuaginta ons grote diensten bewijzen bij woordstudies al deze.

Genesis 23:9 luidt aldus:

‘Dat hij mij geve de spelonk van Machpela, die hij heeft, die aan het einde van zijn akker is, dat hij dezelve mij om het volle geld geve, tot een erfbegravenis in het midden van u.’

‘Het volle geld’ heeft het woord *axios* bij zich. En Abraham bedoelt hier duidelijk dat hij het stuk land wil kopen voor de prijs die het **waard** is. De hoeveelheid zilver die hij wil geven moet overeenkomstig de waarde van het land zijn. Dat wat hij krijgt moet in evenwicht zijn met wat hij geeft.

Een soortgelijk gebruik van dit woordje zien we in 1 Kronieken 21:22. David wil de dorsvloer van Ornan kopen om daar een altaar te kunnen bouwen om de plaag op te laten houden.

‘En David zei tot Ornan: Geef mij de plaats van de dorsvloer, dat ik op dezelve de HEERE een altaar bouwe; geef ze mij voor het volle geld, opdat deze plaag opgehouden worde van over het volk.’

2. De arbeider is zijn voedsel waardig

Zo moeten we ook het woordje lezen in bijvoorbeeld Mattheüs 10:10.

‘Want de arbeider is zijn voedsel waardig.’

Ofwel er moet betaald worden naar het werk wat hij heeft gedaan. Daarom gebood de Heere Zijn discipelen toen hij ze ter prediking van het Koninkrijk uitzond om niets mee te nemen. Zij die hen ontvingen zouden in hun levensonderhoud voorzien naar het werk wat ze ervoor deden. Hij verdient ‘het volle geld.’

Dat deze waarheid ook in niet materiële zin geldt bewijst ons de eerste brief van Paulus aan Timotheüs.

‘Want de Schrift zegt: Een dorsende os zult gij niet muilbanden; en: de arbeider is zijn loon waardig.’ (1 Tim. 5:18).

---

¹ Zie voor een volledige concordantie van dit woord en verwante woorden het aanhangsel aan het eind.

Paulus gebruikt die woorden om ertoe aan te sporen de oudsten in een gemeente die wel, goed, regeren, met name zij die in het Woord en de leer arbeiden, dubbele eer waardig te achten. (1 Tim. 5:17).

3. ...*der bekering waardig*...

Teksten die onder dit kopje ‘der bekering waardig’ vallen komen uit de prediking van Johannes de Doper en de Heere Jezus.

‘Brengt dan vruchten voort, der bekering waardig.’ (Math. 3:8)

Deze vruchten die Israël moest voortbrengen waren ‘goede vruchten’ (vs. 10). Alle boom die zulke goede vrucht niet voortbrengt wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen. De verwijzing lijkt naar Jesaja 5:1-7 te zijn. In het lied waarmee dit Schriftgedeelte begint wordt een wijngaard beschreven. De eigenaar van de wijngaard had er zoveel werk aan besteed dat hij er redelijkerwijs goede druiven van mocht verwachten. Maar er was geen ander resultaat dan stinkende druiven. Wat had hij er nog meer aan kunnen doen? Zo vroeg hij de inwoners van Jeruzalem en de mannen van Juda. Er bleef maar één ding over om met de tuin te doen. Afbreken en verwoesten.

Voor de uitleg en de toepassing hoeven we niet ver te zoeken.

‘Want de wijngaard van de HEERE der heirscharen is het huis van Israël, en de mannen van Juda zijn een plant Zijner verlustigingen; en Hij heeft gewacht naar recht, maar ziet, het is schurftigheid, naar gerechtigheid, maar ziet, het is geschreeuw.’ (Jes. 5:7).

Het is meer dan waarschijnlijk dat Johannes bij zijn prediking aan dit gedeelte van Jesaja heeft gedacht.

Bij bekering horen dus vruchten. En die vruchten moeten de bekering waardig zijn. Ze moeten de waarde hebben die bij bekering past. En die vrucht is heel wat anders dan te zeggen dat men Abraham tot een vader heeft. Kennelijk was dat genoeg voor de Joden tot wie Johannes predikte. Mar hij riep op tot een geheel andere vrucht.

In Lukas 3:10-14 wordt die vrucht nader omschreven.

Aan de **scharen** antwoordde Johannes dat zij hun goederen moesten delen met de armen.

Aan de **tollenaars** antwoordde hij dat ze niet meer belasting moesten innen dan de Romeinen vroegen. Ze moesten zichzelf niet verrijken ten koste van het volk.

En de **krijgslieden** kregen te horen:

‘Doet niemand overlast, en ontvreemdt niemand het zijne met bedrog, en laat u vergenoegen met uw bezoldigingen.’ (Luk. 3:14)

Kenmerkend in elk van deze uitspraken is de relatie tot bezittingen. Johannes waarschuwt allen niet alleen niet onrechtmatig te nemen wat van een ander is, maar ook rijkelijk te delen met hen die niet hebben. Geldgierigheid is een wortel van alle kwaad. (1 Tim. 6:10).

Johannes’ prediking stond sterk in verband met de nadering van het Koninkrijk. ‘Het Koninkrijk is nabij gekomen.’ Dat Koninkrijk kon Israël alleen beërven door bekering. En met bekering voor Israël wordt bedoeld een terugkeer tot God. Tot die terugkeer riep Johannes Israël op. En bij die bekering hoorden passende vruchten. Geen stinkende vruchten van ‘schurftigheid’ en ‘geschreeuw’, maar goede vruchten van ‘recht’ en ‘gerechtigheid’.

Paulus preekte aanvankelijk in de synagogen zowel in het land als buiten de grenzen als ook aan de heidenen soortgelijke prediking. In zijn verdediging voor koning Agrippa betuigt hij:

‘Daarom, o koning Agrippa, ben ik dat hemels gezicht niet ongehoorzaam geweest; maar heb eerst degenen, die te Damaskus waren, en te Jeruzalem, en in het gehele land van Judea, en de heidenen, dat zij zich zouden beteren en tot God bekeren, werken doende de bekering waardig.’ (Hand. 26:19,20).

Werken de bekering waardig. Dat zijn hele andere werken dan die opgesomd staan in Romeinen 1:21-31. Die vallen onder een hele andere ‘waardigheid.’ Die zijn ‘des doods waardig’.

4. ...des doods waardig...

In Romeinen 1 schildert Paulus in duidelijke bewoordingen de toestand van de mensheid in het algemeen: een en al goddeloosheid. De kern en de oorzaak van die algemene goddeloosheid is de verandering van de heerlijkheid en waarheid van God door de mensen.

‘Zich uitgevende voor wijzen zijn zij dwaas geworden, en hebben de heerlijkheid van de onverderfelijke God veranderd in de gelijkenis van een beeld van een verderfelijk mens, en van gevogelte, en van viervoetige en van kruipende gedierten.’ (Rom. 1:22, 23).

‘Als die de waarheid Gods veranderd hebben in de leugen, en het schepsel geëerd hebben boven de Schepper, Die te prijzen is in der eeuwigheid, amen.’ (Rom. 1:25).

God gaf hen over. God liet hen wandelen naar het goeddunken van hun eigen hart. Het is niet andersom! Het is niet zo dat God de mens liet gaan, en dat daarom de mens een verkeerd beeld van God kreeg. Het is alles moedwillig bij de mens vandaan gekomen. Hij heeft hen overgegeven ‘in de begeerlijkheden van hun harten tot onreinigheid, om hun lichamen onder elkander te onteren.’ Hij heeft hen overgegeven ‘tot oneerlijke bewegingen’. Hij heeft hen overgegeven ‘in een verkeerde zin, om te doen dingen, die niet betamen.’ (Rom. 1:24, 26, 28). Het is opvallend hoe zeer de nadruk hier wordt gelegd op homoseksualiteit. En dat mag wel een ernstig teken zijn in onze tijd van de totale verdorvenheid die er alom heerst.

En na een opsomming van een hele reeks van zonden besluit Paulus met de mededeling dat deze zelfde mensen die zo grof tegen de wetten der zeden in opstand zijn gekomen het recht van God kennen. Namelijk dat zij des doods waardig zijn. En niet alleen zij die deze dingen doen, maar ook zij die ze niet daadwerkelijk bedrijven, maar er wel een welgevallen aan hebben. God heeft hen overgegeven.

God heeft ook Zijn Zoon overgegeven. Opdat een ieder die in Hem gelooft niet verderve maar het eeuwige leven hebbe. Van Hem, Zijn Zoon staan exact dezelfde woorden geschreven: ‘des doods waardig’. Maar nu staat er nog een woordje voor. In plaats van een hele rij zonden vinden we het woordje ‘niets.’ Hij had niets gedaan dat ‘des doods waardig’ was. En dat was het getuigenis van Zijn wereldlijk rechter, Pilatus. Deze man heeft naarstig gezocht naar een rechtvaardige aanleiding om de Heere Jezus te kunnen veroordelen. Maar hij vond niets in hem dat des doods waardig was. Gezegende woorden tegenover Romeinen 1:30!

5. ...niet waardig...

Minstens zo ernstig als des doods waardig bevonden te worden is ‘niet waardig’ bevonden te worden.

In Mattheüs 10 komt deze uitdrukking vier keer voor.

*‘En indien dat huis waardig is, zo kome uw vrede over hetzelfde, maar indien het **niet waardig** is, zo kere uw vrede weder tot u.’ (Mat. 10:13).*

*‘Die vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns **niet waardig**; en die zoon of dochter liefheeft boven Mij, is Mijns **niet waardig**.’ (Mat. 10:37).*

*‘En die zijn kruis op zich neemt, en Mij navolgt is Mijns **niet waardig**.’ (Mat. 10:38).*

De vrede die de apostelen kwamen brengen; die wel of niet waardig te zijn. En de Heere Zelf wel of niet waardig te zijn. Daar gaat het in dit hoofdstuk om waar het het woordje *waardig* betreft.

In beide gevallen lijkt ‘ontvangen’ het sleutelwoord te zijn. Indien een huis of stad de apostelen en hun woorden niet wilde ontvangen dan moesten zij het stof van hun voeten afschudden, en voortgaan naar het volgende huis of de volgende stad. Zij zijn ‘niet waardig.’ En dat betekent dat het het land van Sodom en Gomorra dragelijker zal zijn in de dag des oordeels.

Vers 40 begint met ‘die u ontvangt’ en daarmee wordt hetzelfde bedoelt als in de context van vers 13. Wat betekent het om hen te ontvangen? Wel dat volgt hier onmiddellijk op: ‘die ontvangt Mij’. En die de Heere ontvangt, ontvangt Hem Die Hem gezonden heeft. En dit ontvangen droeg een loon met zich mee. Het loon van een profeet of het loon van een rechtvaardige. (v.41, 42). Waarom? Omdat zij het waardig zijn. Dat loon kon verdrukking en vervolging zijn. Maar tegelijkertijd bracht het ingang in het Koninkrijk der hemelen, behoud van leven, eeuwig leven. (v. 39).

Dit ‘ontvangen’ is in de context van hoofdstuk 10 kennelijk geen eenvoudige zaak. Het brengt strijd te weeg, en een ieder die die strijd schuwt wordt ‘niet waardig’ geacht.

Het is daarom goed om eerst te onderzoeken wat die context dan precies inhoudt. Het wordt zonder meer duidelijk dat we deze Schriftgedeelten niet zonder meer op onszelf kunnen toepassen. Degenen tot wie de Heere het woord richt zijn Zijn twaalf discipelen. Ze worden bij name genoemd. En Hij heeft hun macht gegeven over onreine geesten, om hen uit te werpen, en om allerlei ziekten te genezen. En Hij zond hen vervolgens uit naar de steden van het huis van Israël. Expliciet zegt Hij erbij dat zij niet moeten heengaan op de weg der heidenen. Nee ze mochten zelfs niet ingaan in een stad der Samaritanen. (v. 5). En met die macht om geesten uit te werpen, en ziekten te genezen moesten zij de nabijheid van het Koninkrijk der hemelen prediken. ‘Het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen.’ Deze prediking richtte zich alleen tot het huis van Israël. En met de komst van dat Koninkrijk geschiedt ook de komst van de Zoon des mensen. (v. 23). Dat de komst van het Koninkrijk toen nabij was, maar weer is teruggetrokken had te maken met de onbekeerlijkheid van het volk Israël. De komst van Christus en Zijn Koninkrijk hangt nauw samen met de bekering van dat volk. Maar toen namen zij niet alleen de discipelen niet aan, maar zij verwierpen en kruisigden zelfs de Koning Zelf. Zij waren *niet waardig*.

De rechtvaardiging voor deze uitleg van het uitstel van de komst van het Koninkrijk ligt in een heel klein woordje. In vers 23 ‘of de Zoon des mensen zal gekomen zijn’ heeft het Grieks een woordje wat niet vertaald kan worden, maar wat een bepaalde onzekerheid inhoudt.

De woorden van hoofdstuk 10 wachten nog hun vervulling. De uitleg past bij de dagen voor de komst van de vestiging van het Koninkrijk van God op aarde. En ze zijn gericht tot het volk van het Koninkrijk Israël.

Hoewel dus deze woorden allemaal niet voor ons, de gelovigen uit de heidenen, uitgelegd kunnen worden, missen ze toch hun toepassing niet. Hem niet te ontvangen, Zijn Woord te versmaden is eveneens 'niet waardig' geacht te worden, en is de dood te verkiezen boven het Leven. Welk een dwaas die de verkeerde keuze maakt.

Hoeveel beter om onszelf niet waardig te achten dan om in die dag door Hem niet waardig geacht te worden. De verloren zoon had zijn les geleerd. Geld en goed doorgebracht in de wereld en de zonde komt hij met lege handen te staan. Zelfs de zwijnendraf werd nog te goed voor hem gevonden. En dan komt hij tot zichzelf, en neemt de wijste beslissing die hij ooit had kunnen nemen. Met een belijdenis van zonde en zijn onwaardigheid keert hij terug tot zijn vader. 'Vader, ik heb gezondigd tegen de Hemel en voor u, en ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden.' (Luk 15:19, 21). Dat is de weg die een zondaar gaat. Dat is de weg die een zondig volk (Israël) zal gaan om van de dood in het leven te komen (Luk 15:32). Belijdenis van zonden en eigen onwaardigheid.

Johannes de Doper wist zich ook onwaardig. Daar betreft het zijn dienst als de grote voorloper. Getuigend van de Heere zegt hij:

'Dezelve is het, Die na mij komt, Welke voor mij geworden is, Wien ik niet waardig ben, dat ik Zijn schoenriem zou ontbinden.' (Joh. 1:27; 13:25).

6. ... de wereld niet waardig...

Door de Heere niet Hem waardig bevonden te worden. Of dat de wereld ons niet waardig is! Welk een verschil!

In Hebreeën 11 staan als een parenthese, een uitdrukking dus haakjes, de volgende woorden:

'welker de wereld niet waardig was' (Heb. 11:38).

Dit zinnetje staat te midden van allerlei gruwelijke verdrukkingen en vervolgingen die zij, die door het geloof leefden moesten ondergaan±

*'En anderen hebben bespottingen en geselingen geproefd,
en ook banden en gevangenis;
zijn gestenigd geworden,
in stukken gezaagd,
verzocht,
door het zwaard ter dood gebracht;
hebben gewandeld in schaapsvellen en in geitenvellen;
verlaten,
verdrukt,
kwalijk gehandeld zijnde,
hebben in woestijnen gedood, en op bergen, en in spelonken, en in hollen der aarde.'*

Een indrukwekkende lijst van allerlei vormen van vernedering en bespottung. Het is ook geen begerenswaardig leven. Niemand verlangt ernaar zo'n behandeling te ontvangen. Nee; maar deze verdrukkingen waren een gevolg van iets wat wel zeer begerenswaardig was. Een belofte Gods. Een hele bijzondere belofte. Ze konden hem nog niet zien, want ze moesten die aanvaarden in het geloof. Hun werd verlossing aangeboden. Maar die accepteerden ze niet van mensen. Ze namen die niet aan, 'opdat zij een betere opstanding verkrijgen zouden.' 'Wat beters.' (Heb. 11:35, 40).

Zulken zijn 'de wereld niet waardig'. Dat betekent niet dat zij geen waarde hebben voor de wereld! Het is de wereld die hen niet waard of waardig is! Dat is een heel verschil.

Hoewel het erop lijkt dat zij alle rijkdom en plezier van de wereld moeten missen, is het juist de wereld die alle vreugde van deze geloofsgetuigen moet missen. Zij zijn weliswaar verworpen door diezelfde wereld maar aangenomen bij God. Zij hebben het getuigenis van hun rechtvaardigheid gekregen. En is dat niet verre te verkiezen boven 'de wereld waardig' te zijn?

Een parenthese is een stijlfiguur. Een woord of een uitdrukking die plotseling in de tekst wordt gevoegd, meestal bij wijze van verklaring. Wij zetten een dergelijk woord of uitdrukking dan meestal tussen haakjes. Vandaar komt dan ook onze uitdrukking 'tussen twee haakjes.'

Bij het doornemen van de hele lijst van gruwelen die de gelovigen moe(s)ten ondergaan kan de lezer al gauw een gevoel van afschuw of medelijden krijgen. Maar om dat eventuele gevoel te ontzenuwen, schrijft Paulus deze uitdrukking ertussen. Als om te zeggen: wat zij ook te verduren hebben, hoe laag hun plaats ook mag schijnen, de wereld is hen niet waardig!

7. Lijden en heerlijkheid

Een Schriftgedeelte dat zeker niet mag ontbreken in deze studie en wat in verband staat met het voorgeande gedeelte is Romeinen 8:18.

'Want ik houd het daarvoor, dat het lijden van deze tegenwoordige tijd, niet is te waarden tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden.'

De schrijver van deze woorden is Paulus. En hij wist wat lijden was! Lijden omwille van de Naam van Christus Jezus. Veel van de verdrukkingen die we zojuist aanhaalden uit Hebreëën 11 werden zijn deel. Maar ook hij was de wereld niet waardig. Hij wist van 'wat beters'. Namelijk de heerlijkheid die nog aan ons geopenbaard zou worden.

Hier gebruikt Paulus duidelijk het beeld van de balans (zie inleiding). Hij legt het lijden en de heerlijkheid in de weegschaal. Lijden in de ene schaal. De heerlijkheid in de andere. De balans is niet in evenwicht! Hij slaat door. En naar welke kant? Wel, naar de kant van de heerlijkheid natuurlijk. En het is alsof dat lijden helemaal niets weegt, ten opzichte van het gewicht van de heerlijkheid.

Paulus komt hierop terug in 2 Korinthe 4:17.

"Want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid."

Hier zien we de balans voor ogen. In de ene schaal 'onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat'. In de andere 'een gans zeer uitnemend gewicht der heerlijkheid.' 'Verdrukking' staat tegenover 'de heerlijkheid'.

'Licht' tegenover 'een zeer uitnemend gewicht'.

'Die zeer haast voorbijgaat' tegenover 'eeuwig'.

Paulus zegt niet dat de verdrukking niets is, maar wel dat ze niet te waarden is tegenover de heerlijkheid. Ten opzichte van de heerlijkheid valt ze in het niet. En als Paulus die zo ontzettend veel verdrukking in zijn leven vanwege de prediking van zijn Heere heeft mee moeten maken, hoe uitnemend groot moet de heerlijkheid waar hij van spreekt dan zijn!

8. ... alle aanneming waardig...

Dat zeer uitnemend gewicht der heerlijkheid wordt ons medegedeeld in Gods Woord. En daarom alle aanneming waardig.

'Dit is een getrouw woord, en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is, om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben.' (1 Tim. 1:15).

Het woord is getrouw. Het liegt niet. En daarom alle aanneming waard. Waard om met beide handen, met al wat in ons is, aan te grijpen.

En dit zijn mooie woorden om onze studie mee te beëindigen:

'de godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte van het tegenwoordige en van het toekomstige leven. Dit is een getrouw woord, en alle aanneming waardig' (1 Tim. 4:8,9).

Aanhangsel

I *axios* (bijvoeglijk naamwoord) – waardig, billijk

Mattheüs 3:8; 10:10, 10, 11; 13, 37, 38; 22:8

Lukas 3:8; 7:4; 10:7; 12:48; 15:19, 21; 23:15, 41

Johannes 1:27

Handelingen 13:25, 46; 23:29; 25:11, 25; 26:20, 31

Romeinen 1:32; 8:18

1 Korinthe 16:4

2 Thessalonicenzen 2:3, *billijk*

1 Timotheüs 1:15; 4:9; 5:18; 6:1

Hebreeën 11:38

Openbaring 3:4; 4:11; 5:2, 4, 9, 12; 16:6

II *axioo* (werkwoord) – waardig achten, billijk achten, begeren

Lukas 7:7

Handelingen 15:38; 28:22

2 Thessalonicenzen 1:11

1 Timotheüs 5:17

Hebreeën 3:3; 10:29

III *axioos* (bijwoord) – waardiglijk, waardig

Romeinen 16:2

Efeze 4:1

Filippenzen 1:27

Kolossenzen 1:10

1 Thessalonicenzen 2:12

3 Johannes 6